

Utsjoen kunnan ilmastosuunnitelma – tiivistelmä

Tausta

Vuonna 2023 valmistunut Utsjoen kuntastrategia 2035 linjasi, että ilmastosuunnitelma laaditaan viimeistään seuraavan valtuustokauden alussa. Ilmastosuunnitelmatyö noudattaa ympäristöministeriön ohjeistusta ilmastosuunnitelman laatimiseen.

Utsjoen kunnan ilmastosuunnitelmatyö käynnistettiin keväällä 2025 opinnäytetyönä ja se valmistui keväällä 2026. Ilmastosuunnitelman tavoitteet hyväksyttiin kunnanhallituksessa 8.6.2026.

Nykytilanne

Utsjoen kunnan kasvihuonekaasupäästöt ovat maan keskiarvoa suuremmat, mikä johtuu muun muassa omakotiasumisesta, harvasta asutuksesta, pitkistä välimatkoista ja joukkoliikenteen vähyydestä. Päästöt ovat pienentyneet 2023 asti melko tasaisesti vuoteen 1990 verrattuna, yhteensä -32 %. Koko maan kehitykseen (-40 %) verrattuna Utsjoen päästökehitys on ollut heikompaa, mutta jos kehitystä verrataan maaseutumaisten kuntien keskiarvoon (-31 %), kehitys on ollut hieman parempaa.

Neljä suurinta päästösektoria kunnassa ovat maatalous, tieliikenne, öljylämmitys ja työkoneet. Maatalouden suuri osuus perustuu siihen, että porotalous luetaan kuuluvaksi maatalouteen.

Suomen ympäristökeskus on laatinut skenaariotyökalun, jonka avulla on arvioitu, että ilman uusia päästövähennystoimia Utsjoki saavuttaa 39 % päästövähennyksen verrattuna vuoteen 1990 vuoteen 2035 mennessä.

Tavoitteet

Utsjoen kunnan tavoite on vähentää kunnan kasvihuonekaasupäästöjä. Utsjoen kunnalle laskettiin maltillinen päästövähennysskenaario, jossa tavoite on 50 % päästövähennys vuoteen 2035 mennessä. Kunnanhallitus hyväksyi tämän tavoitteen Utsjoen kunnan päästövähennystavoitteeksi kokouksessaan 8.6.2026.

Keskeisimmät keinot päästöjen vähentämiseen ovat energiaan liittyviä, kuten energiatehokkuuden kehittäminen, öljylämmityksestä luopuminen ja energiankulutuksen seurannan kehittäminen.

Toimenpiteet päästöjen vähentämiseksi

Ilmastosuunnitelman laatimisessa osallistettiin kuntalaisia työpajan ja ilmastokyselyn avulla. Näiden pohjalta ideoitii päästöjen vähentämiseksi toimenpiteitä, jotka tukevat ilmastosuunnitelman toimeenpanoa. Ilmastotyön painopistealueiksi määriteltiin 1) Energia ja rakennukset, 2) Liikenne ja liikkuminen, 3) Kiertotalous ja kestävä kuluttaminen sekä 4) Ilmastoviestintä ja -kasvatus.

1) Energia ja rakennukset

Energiankäyttöä ja rakennuksia koskevat toimenpiteet jakautuvat sekä kunnan omiin toimenpiteisiin että viestintään siitä, miten asukkaat voivat säästää energiaa omissa kodeissaan.

Kunta liittyy *Julkisen sektorin energiatehokkuussopimukseen* (JETS) ja seuraa omaa energiankulutustaan ja hukkalämmön tuottoa. Kunnan rakennuksissa luovutaan öljylämmityksestä, loistevalaistus korvataan LED-valaistuksella, kiinteistöjen ulkoalueiden valaistus automatisoidaan sammumaan yöksi ja ikkunat tiivistetään. Mahdollisuudet parantaa vapaa-aikakeskuksen energiatehokkuutta selvitetään. Kunta priorisoi uusiutuvaa energiaa sähkönhankinnassa.

Kunta tarjoaa asukkaille tietoa ja neuvontaa öljylämmityksestä luopumiseen ja jakaa ohjeita oikeaoppiseen puunpoltoon tulisijoissa. Tietoa jaetaan myös uusiutuvan energian ja lämpöpumppujen käytön edistämiseksi. Kunta osallistuu Energiansäästöviikkoon tiedottamalla asukkaita energian säästöstä ja esimerkiksi siihen liittyvistä ajankohtaisista tukimahdollisuuksista.

2) Liikenne ja liikkuminen

Liikenteen ja liikkumisen päästöjä vähennetään tarjoamalla yhteiskäyttöautoa niin kunnan työntekijöille kuin kaikille autoa tarvitseville, selvittämällä vähäpäästöisiä vaihtoehtoja kunnan ajoneuvoja uusittaessa ja asentamalla sähköauton latausasemat kunnantalolle. Pyöräilyä edistetään kunnan polkupyöräedulla sekä selvittämällä

mahdollisuus yhteiskäyttöpyörien tarjoamiseen esimerkiksi kirjastopalvelujen kautta. Lisäksi tarjotaan mahdollisuus vuokrata etätyötiloja, jolloin tarve käyttää autoa voi vähentyä.

3) Kiertotalous ja kestävä kuluttaminen

Energiaa pyritään säästämään suosimalla lähiruokaa, erityisesti poronlihaa ja kalaa sekä paikallisia maatalutuotteita. Kouluissa selvitetään mahdollisuutta järjestää kasvisruokapäiviä ja tiedotetaan mahdollisuudesta ostaa ylijäämäruokaa. Toimistoissa pyritään paperittomuuteen. Mahdollisuuksia lajitella jätteitä parannetaan sekä parantamalla kierrätystä kunnan toimipisteissä että selvittämällä kompostoinnin mahdollisuuksia rivitaloalueilla.

4) Ilmastoviestintä ja -kasvatus

Tiedon välittämiseen kuuluu sekä yleistä viestintää ilmastotyöstä ja -suunnitelmasta sekä asukkaiden osallistamista ilmastotyöhön, mutta myös käytännön energiansäästövinkkien jakamista. Lisäksi arvioidaan mahdollisuutta osallistua koulujen energiansäästökampanjaan ja järjestetään ilmastotyöhön liittyvä ideakilpailu koululaisille. Ilmastotyön seuraavia askelia suunnitellaan hankerahoitusta käyttäen.

Jatkotoimet ja seuranta

Ilmastosuunnitelman seurannasta ja uusien toimenpiteiden ideoinnista kunnassa vastaa kunnanjohtajan koolle kutsuma ilmastotyöryhmä, jonka toiminnasta vastaa kehitysjohtaja. Työryhmässä käydään myös vuosittain läpi kunnan päästökehityksen tilanne. Työryhmä kokoontuu 2-3 kertaa vuodessa. Ilmastosuunnitelma päivitetään neljän vuoden välein.

Lisätiedot

Tämä on Utsjoen kunnan ilmastosuunnitelman tiivistelmä. Varsinaiseen ilmastosuunnitelmaan voit tutustua [täältä](#).